

แบบรายงานผลการดำเนินงาน

ต้นไม้ในสถานศึกษา

การดำเนินการตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

โรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

สังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลนครนครปฐม

อำเภอเมืองนครปฐม

จังหวัดนครปฐม

แบบรายงานผลการดำเนินงาน

การดำเนินการตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

ชื่อหน่วยงาน โรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

+++++

ข้าพเจ้า นางนิรมล วิบูลมมงคล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา) พร้อมคณะครู นักเรียน บุคลากรทางการศึกษา ได้ดำเนินการดังนี้

- ☐ ปลุกต้นไม้ (โปรดระบุ)
- ☐ จัดทำเส้นทางและพื้นที่ในการปลุกต้นไม้ (โปรดระบุเส้นทาง).....พร้อมภาพประกอบ
- ☐ จัดทำพื้นที่สำหรับแจกหรือจำหน่ายต้นไม้ (โปรดระบุชื่อต้นไม้ และจัดพื้นที่ใด)
- ☒ อื่นๆ โรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา) เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่

ของวัดพระงาม พระอารามหลวง ต้นไม้ที่มีอยู่ในปัจจุบันจึงเป็นต้นไม้เดิมที่ทางวัดพระงาม พระอารามหลวงได้ปลูกไว้ โรงเรียนได้ทำการอนุรักษ์ และบำรุงรักษาให้ต้นไม้คงสภาพที่สมบูรณ์สืบเนื่องมาจนปัจจุบัน ซึ่งจะมีอยู่บริเวณ สวนพุทธศาสตร์ ข้างอาคารตึกอำนวยการ A ๑ บริเวณสวนป่าด้านประตูทางเข้าอาคาร A ๔ บริเวณสวนป่าหน้าอาคารอนุบาล อาคาร A ๒ บริเวณลานวัด บริเวณที่ว่างระหว่างวัดกับโรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วย ต้นประดู่ ต้นพญาสัตบรรณ ต้นปื๊ด ต้นไทร ต้นลูกหว้า ต้นมะขาม ต้นตะโก ต้นราชพฤกษ์ ต้นลำทมม ต้นแจ่ง ต้นโพธิ์ ต้นไม้หายากได้แก่ ต้นเขยตายแม่ยายปรก ซึ่งถือเป็นสมุนไพรสำหรับถอนพิษ ต้นพิกุล ต้นโคก ต้นข่อย ต้นมะฮอกกานี ต้นตะแบก ต้นกระทุ่ม ต้นสาละ ต้นหางนกยูง ต้นยาง

พืชล้มลุก เป็นพืชพันธุ์ที่คุ้นเคยผู้สอนจัดทำตาม หลักสูตรส่งเสริมศักยภาพสู่ความเป็นเลิศ รายวิชาเพิ่มเติมพันธุ์กรรมพืช บูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช ๒๕๕๙) ประกอบด้วย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เรื่อง กลัวย กลัวย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ เรื่อง กะเพรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เรื่อง พริก

การปลูกพืชผักสวนครัว ภายใต้โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ผักบุ้ง มะเขือเปราะ มะเขือยาว ใบแมงลัก สารแหน่

ไม้ดอกไม้ประดับ ประกอบด้วย กุหลาบ พุดพิทยา พุดจีบ ชาดัด บัว กลัวยไม้ เฟิร์นดาบ ออสเตเรีย บอนสี กวนอิม ไทรย้อยใบแหลม เข็มสามสี ลิ้นมังกร โกสน สับประรดสี คล้าหางนกยูง เป็นต้น

ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าวทำให้โรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา) มีบรรยากาศที่ร่มรื่น ร่มเย็น ซึ่งสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นชุมชนเมือง โรงเรียนและวัดพระงาม จึงเป็นเสมือนปอดให้ชุมชน อันเป็นที่มาของ เอกลักษณ์ของเรียนที่ว่า “โรงเรียนน่าอยู่ คู่ชุมชน”

ลงชื่อ

(จ.อ.หญิงวัชรีย์ โชติรัตน์)

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

โรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

ภาคผนวก

ภาพต้นไม้ภายในโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

ต้นประดู่ ต้นพญาสัตบรรณ ต้นปับ ต้นไทร ต้นลูกหว้า

ภาพต้นไม้ภายในโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

ต้นประดู่ ต้นพญาสัตบรรณ ต้นปีบ ต้นไทร ต้นลูกหว้า

ภาพต้นไม้ภายในโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

ต้นหางนกยูง และต้นมะขาม

ภาพต้นไม้ภายในโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยฯ)

ต้นแจง ต้นตะโก ต้นโพธิ์

ภาพต้นไม้ภายในโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

ต้นแฉ่ง ต้นโพธิ์ ต้นยาง

ภาพต้นไม้ภายในโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

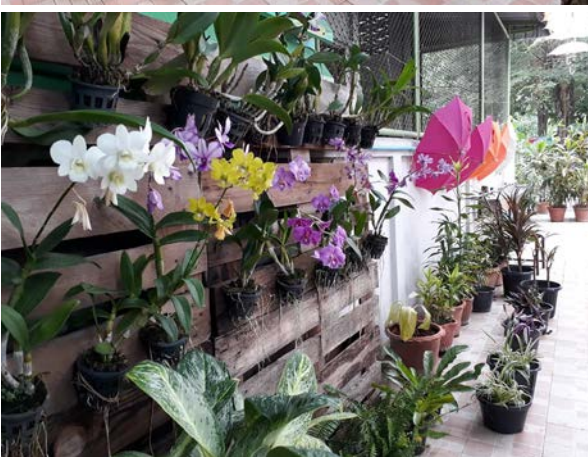
ต้นประดู่ ต้นพญาสัตบรรณ

ภาพต้นไม้ภายในโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

ต้นหว้า ต้นประดู่

ภาพต้นไม้ภายในโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

ภาพต้นไม้ภายในโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

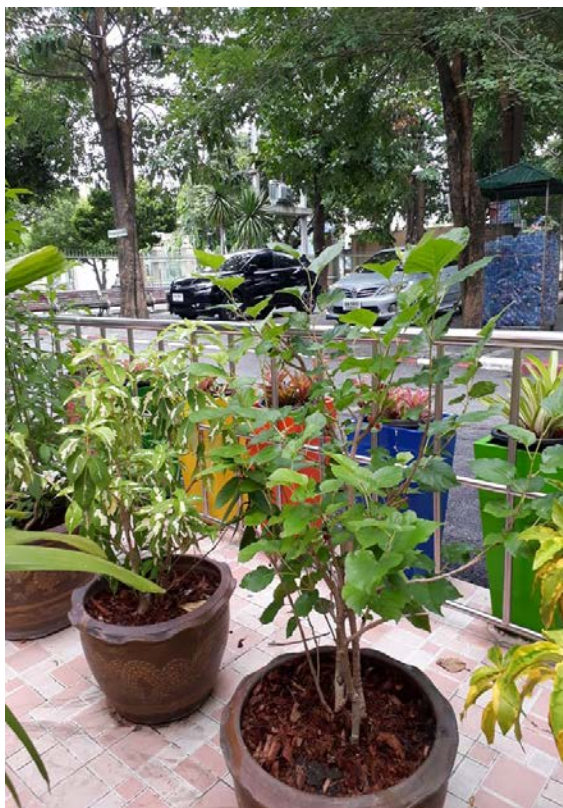
ต้นบัว ต้นเข็มสามสี ต้นกวานอิม ต้นจิ้ง

ภาพต้นไม้ภายในโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

ต้นบอนสี ต้นใบทอง ต้นทองอุไร ต้นหมาก

ภาพต้นไม้ภายในโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

ต้นเฟิร์นดาบออสเตรเลีย ต้นเฟิร์นข้าหลวง
ต้นมัลเบอร์รี่ ต้นหมากแดง ต้นสาวน้อยปะแป้ง
ต้นเตย ต้นกล้วยไม้

ภาพต้นไม้ภายในโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

ภาพต้นไม้ภายในโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

ต้นไม้อายุยืน ต้นเขยตายแม่ยายปรก

เขยตายแม่ยายปรก

เขยตาย ชื่อวิทยาศาสตร์ *Glycosmis pentaphylla* (Retz.) DC. (ชื่อพ้องวิทยาศาสตร์ *Glycosmis arborea* (Roxb.) DC.) จัดอยู่ในวงศ์ส้ม (RUTACEAE)

สมุนไพรเขยตาย มีชื่อท้องถิ่นอื่น ๆ ว่า ส้มขึ้น ศรีชมขึ้น น้ำข้าวตัน พืชนาคราช พุทธรักษา (สุโขทัย), ประยงค์ใหญ่ (กรุงเทพฯ), กระรอกน้ำ กระรอกน้ำข้าว (ชลบุรี), มันหมู (ประจวบคีรีขันธ์), เขยตาย ส้มขึ้น (ภาคเหนือ), ส้มขึ้น (ภาคอีสาน), กระรอกน้ำข้าว เขยตายแม่ยายชักลาก ลูกเขยตาย น้ำข้าว (ภาคกลาง), เขยตายแม่ยายชักปรก ลูกเขยตาย ลูกเขยตายแม่ยายทำศพ ต้มชมขึ้น น้ำข้าว โรคน้ำเข้า หญ้ายาง (ภาคใต้), ชมขึ้น เขยตายแม่ยายปรก ลูกเขยตายแม่ยายทำศพ ตาระเป (บางภาคเรียก), ต้นเขยตาย (ตามตำรายาเรียก) เป็นต้น
ข้อควรรู้ : เหตุที่ได้ชื่อว่า “เขยตาย” นั้น สืบเนื่องมาจากมีตำนานเล่าว่า ลูกเขยกับแม่ยายไปทำไร่บนเขาด้วยกัน ขากลับลูกเขยถูกงูกัดตาย แม่ยายจึงตัดต้นไม้มาคลุมร่างเอาไว้กันอุจาด แล้วจึงไปตามคนในหมู่บ้าน เมื่อกลับไปที่เกิดเหตุก็พบว่าลูกเขยฟื้นขึ้นมาแล้ว เนื่องจากต้นไม้ที่แม่ยายชักปรกไว้นั้น มีสรรพคุณเป็นยาแก้พิษ

ลักษณะของเขยตายแม่ยายปรก

ต้นเขยตาย จัดเป็นพรรณไม้พุ่มกึ่งไม้ยืนต้นขนาดเล็ก มีความสูงได้ประมาณ ๒-๔ เมตร แตกกิ่งก้านต่ำตั้งแต่โคนต้นเป็นพุ่มเตี้ย ลำต้นเป็นเหลี่ยม เปลือกลำต้นเรียบเป็นสีน้ำตาลอมเทา ผิวลำต้นตกรูเป็นวงสีขาว ใบออกดอกทึบ ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด ตอนกิ่ง และปักชำ เป็นพืชในเขตร้อนของทวีปเอเชียและออสเตรเลีย พบได้ในอินเดีย พม่า จีนตอนใต้ ประเทศในแถบคาบสมุทรอินโดจีน สุมาตราและซาว ส่วนในประเทศไทยพบขึ้นตามป่าโปร่ง ป่าเบญจพรรณ ตามชายป่าและหมู่บ้าน

ภาพต้นไม้ภายในโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

ต้นไม้หายาก ต้นเขยตายแม่ยายปรก

ใบเขยตายแม่ยายปรก

ใบเป็นใบประกอบแบบขนนก ออกเรียงสลับตรงข้ามหรือกึ่งตรงข้าม มีใบย่อยประมาณ ๓-๕ ใบ ลักษณะของใบย่อยเป็นรูปรีหรือรูปไข่กลับ ปลายใบแหลมถึงกลม โคนใบสอบเรียว ส่วนขอบใบเรียบหรือมีรอยจักตื้น ใบมีขนาดกว้างประมาณ ๓-๕ เซนติเมตร และยาวประมาณ ๘-๑๔ เซนติเมตร แผ่นใบเรียบ ผิวใบทั้งสองด้านมีจุดต่อม หลังใบเรียบลื่นสีเขียวเข้มเป็นมัน ส่วนท้องใบเรียบเป็นสีอ่อนกว่า ใบด้านบน ๆ จะมีสีแดงที่ฐาน

ดอกเขยตายแม่ยายปรก

ออกดอกเป็นช่อเชิงลดแยกแขนงหรือออกเป็นกระจุกประมาณ ๑๒-๑๕ ดอก ยาวประมาณ ๑๐-๓๐ เซนติเมตร ดอกมีขนาดเล็กเป็นสีขาว มีกลิ่นหอม โดยจะออกตามซอกใบและที่ปลายกิ่ง กลีบดอกเป็นสีขาว มี ๕ กลีบ ขนาด ๔-๕ x ๒-๒.๕ มิลลิเมตร เรียงซ้อนกันเป็นวง ผิวมีต่อมจุด รูปไข่กลับ ส่วนกลีบเลี้ยงที่โคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกออกเป็น ๕ แฉก ยาวประมาณ ๑-๑.๕ มิลลิเมตร รูปแหลมถึงรูปไข่ มีขนอ่อนที่ส่วนปลาย มี

ใบประดับหุ้ม โดยชั้นบนจะมี ๕ กลีบใหญ่ และมีส่วนย่อยเล็ก ๆ หลายอัน มีต่อมซึ่งเป็นร่อง ส่วนก้านชูดอกสั้นมาก เกสรเพศเมียออกเรียงเป็นวง ตรงกลางแกนดอกมีเกสรเพศผู้เป็นแท่ง ส่วนรังไข่มีขนาดกว้างประมาณ ๒-๒.๕ มิลลิเมตร เป็นรูปไข่ ดอกมีเกสรเพศผู้ ๘-๑๐ อัน ก้านชูอับเรณูยาวประมาณ ๒-๓ มิลลิเมตร ออกดอกในช่วงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน

ผลเขยตายแม่ยายปรก

ลักษณะของผลเป็นรูปทรงกลมขนาดเล็ก มีขนาดกว้างประมาณ ๑-๑.๒ เซนติเมตร และยาวประมาณ ๑.๑๘ เซนติเมตร ปลายผลแหลม ผิวผลเรียบ ผลอ่อนเป็นสีเขียว เมื่อสุกแล้วจะเปลี่ยนเป็นสีชมพูใส ฉ่ำน้ำ มีรสหวาน ภายในผลมีเมล็ดสีดำ ๑ เมล็ด เมล็ดมีลักษณะกลม เป็นลาย ติดผลในช่วงประมาณเดือนมีนาคม

สรรพคุณของเขยตาย

ใบใช้ต้มกับน้ำกินเป็นยาลดระดับน้ำตาลในเลือด แก้เบาหวาน (ใบ)[๕]

รากมีรสเมาขึ้นปร่า ใช้เป็นยาแก้ไข้กาฬ ใช้รากสด และเป็นยาลดไข้ (ราก)[๑],[๒],[๔]

รากและใบใช้ต้มกับน้ำดื่มเป็นยาแก้ไอ แก้ไข้ (ราก, ใบ)[๗]

รากและใบใช้ต้มกับน้ำดื่มเป็นยาแก้โรคบิดท้องเดิน (ราก, ใบ)[๗]

ในบังกลาเทศจะใช้น้ำคั้นจากใบผสมกับน้ำตาล ใช้กินตอนท้องว่างเพื่อถ่ายพยาธิตัวกลม แก้ไข้ (ใบ)[๔]

เนื้อไม้ เปลือกต้น และราก มีสรรพคุณเป็นยาขับน้ำนม (เนื้อไม้, เปลือกต้น, ราก)

น้ำคั้นจากใบใช้ผสมกับน้ำตาลกินตอนท้องว่างเป็นยาแก้โรคตับ (ใบ)

เปลือกต้นมีรสเมาร้อน ใช้เป็นยาแก้ฝีทั้งภายในและภายนอก (เนื้อไม้, เปลือกต้น)

รากใช้ฝนทาแก้โรคผิวหนังพุพอง ทาแผลที่อักเสบ (ราก)

ใบนำมาบดผสมกับขิง ใช้รักษาผิวหนังอักเสบ เป็นตุ่มพุพอง หรือคันอักเสบ (ใบ)

รากใช้เป็นยากระทุ้งพิษ แก้พิษฝีทั้งภายในและภายนอก ใช้ฝนกับน้ำกินและทาแก้พิษจากแมลงสัตว์กัดต่อย เช่น พิษงู (จากงูที่มีพิษไม่รุนแรง) พิษตะขาบกัด พิษปลาตกแทง ปลาแขยงปักมือ ฯลฯ หรือนำรากมาตำใส่

น้ำมะนาวหรือเหล้าพอกทั้งไว้สักครู่ก็ได้ อาการก็จะหาย (ราก)หรือใช้เปลือกต้นเป็นยากระทุ้งพิษ แก้พิษงูหรือพิษนาคราช แก้พิษต่าง ๆ แก้พิษไข้ (เปลือกต้น)

ใบนำมาชยี้หรือบดผสมกับเหล้าขาวหรือแอลกอฮอล์หรือน้ำมะนาว ใช้เป็นยาทารักษาจุดเริ่มต้น เริม ไฟลามทุ่ง ขยี้มดคันหมา ลมพิษ (ใบ)

ตำรายาไทยจะใช้รากเป็นยาแก้ฝีที่นม ตัดรากฝีที่นม เคลื่อนฝีให้ยุบ ยับยั้งเชื้อไวรัสบางชนิด (ราก)

ดอกและผลมีรสเมาร้อน ใช้เป็นยาแก้หิด (ดอกและผล)

ข้อควรระวัง : ยางจากทุกส่วนของลำต้นมีฤทธิ์ทำให้อาเจียน เพื่อกดและเสียชีวิตได้

ข้อมูลทางเภสัชวิทยาของเขยตาย

ลำต้นเขยตายมีสารอัลคาลอยด์ arborinine เป็นหลัก และอัลคาลอยด์อื่น ๆ

รากเขยตายมีสารอัลคาลอยด์ carbazole alkaloids ได้แก่ glycozolicine, ๓-formylcarbazole,

glycosinine, glycozoline, glycozolidine, gamma-fagarine, dictamine, skimmianine

ใบเขยตายมีสารอัลคาลอยด์ arborine, arborinine, glycosine, glycosminine, glycosamine, glycorine,

glycosmicine , gamma-fagarine สารกลุ่มไตรเทอร์ปีน เช่น arbinol, arborinone, isoarbinol สารสเตียรอยด์

รอยด์ β -sitosterol, stigmasterol

ดอกเขยตายมีสารอัลคาลอยด์ arborine, arbornine, glycorine, glycophyminine, glycophyminoline,

glycosmicine, glycomide, skimmianine

ประโยชน์ของเขยตาย

ผลสุกมีรสหวานใช้รับประทานได้ แต่มีกลิ่นฉุน

ใบใช้เป็นอาหารของหนอนผีเสื้อ

เนื้อไม้ใช้ทำเครื่องมือทางการเกษตร

เอกสารอ้างอิง

หนังสือสมุนไพรไทย เล่ม ๑. (ดร.นิจิติรี เรืองรังษี, ธวัชชัย มงคลคุปต์). “เขยตาย (Khoei Tai)”. หน้า ๖๙.

หนังสือสมุนไพรในอุทยานแห่งชาติภาคเหนือ. (พญ.เพ็ญภา ททรัพย์เจริญ). “เขยตาย”. หน้า ๙๘.

หนังสือพจนานุกรมสมุนไพรไทย, ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๕. (ดร.วิทย์ เทียงบุญธรรม). “เขยตาย”. หน้า ๑๕๒-๑๕๓.

ฐานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. “เขยตาย”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

www.phargarden.com. [๒๗ ม.ค. ๒๐๑๕].

อภัยภูเบศรสาร ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒๘ ประจำเดือน มีนาคม ๒๕๔๘. (ภญ.ดร.สุภาภรณ์ ปิติพร). “เก็บป่ามาฝากเมือง”. หน้า ๒.

เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล. ไม้มีพิษ. กทม. เศรษฐศิลป์. ๒๕๕๒

ระบบจัดการฐานความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้ กรมป่าไม้. “เขยตาย”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : biodiversity.forest.go.th. [๒๗ ม.ค. ๒๐๑๕].

พันธุ์ไม้สวนพืชอาหารแมลง, ศูนย์วิจัยกีฏวิทยาป่าไม้ที่ ๑. “ชื่อพืชอาหารต้นส้มขึ้น (เขยตาย)”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.dnp.go.th/FOREMIC/. [๒๗ ม.ค. ๒๐๑๕].

จำรัส เซ็นนิล. “เขยตายแผ่ขยายปรก “สมุนไพรถอนพิษ เริม-งูสวัด-ไฟลามทุ่ง-ขยุ้มตีนหมา”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.jamrat.net. [๒๗ ม.ค. ๒๐๑๕].

ภาพประกอบ : www.flickr.com (by Ross Bayton, Dinesh Valke, Siddarth Machado, andreas lambrianides, Ahmad Fuad Morad)

จำเอกหญิงวัชรีย์ โชติรัตน์

เรียบเรียงข้อมูลโดยเว็บไซต์เมดไทย (MedThai)

https://www.facebook.com/watcharee.chotirat/media_set?set=a.๑๐๒๐๑๒๗๓๖๑๗๗๐๘๑๕๐.๑๐๓๗๔๑๙๙๑.๑๔๐๓๓๒๖๗๙๖&type=๓

แบบรายงานผลการดำเนินงาน

ต้นไม้ในสถานศึกษา

การดำเนินการตามข้อสั่งการของ

นายกรัฐมนตรี

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

